

The Abraham Arbesfeld
Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

*The Halachic Status
of Christianity and
its Legal
Consequences*

The shiurim this week are dedicated in memory of Rav Meir Goldwicht's father, HaRav Refael Dovid Pesach ben Yisroel Elazar z"l, whose Yartzeit is being observed today.



Rabbi Josh Blass
יט' כסלו תש"ע • December 6, 2009

1 רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק ב הלכה ד

מצות עבודת כוכבים כנגד המצות כולן היא שנאמר וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות וגו' ומפי השמועה למדו שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם שנאמר מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם, וכל הכופר בעבודת כוכבים מודה בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם והוא עיקר כל המצות כולן.

2 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כב עמוד ב

ורמינהי: לוקחין מהן בהמה לקרבן, ואין חוששין לא משום רובע ולא משום נרבע, ולא משום מוקצה ולא משום נעבד; בשלמא מוקצה ונעבד, אם איתא דאקצייה ואם איתא דפלחיה לא הוה מזבין ליה, אלא רובע ונרבע לחוש! אמר רב תחליפא אמר רב שילא בר אבינא משמיה דרב: עובד כוכבים חס על בהמתו שלא תעקר. התינה נקבות, זכרים מאי איכא למימר? אמר רב כהנא: הואיל ומכחישיין בבשר. אלא הא דתניא: לוקחין בהמה מרועה שלהן, ליחוש דלמא רבעה לה רועה שלהן! מתיירא משום הפסד שכר. אלא הא דתניא: אין מוסרין בהמה לרועה שלהן, לימא: רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכרו! אינהו דידיעי בהדדי מרתתי, אנן דלא ידעינן בהו לא מרתתי. אמר רבה, היינו דאמרי אינשי: מכתבא גללא בזע, רגלא בחבריה ידע. אי הכי, זכרים מנקבות לא ניזבון, דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה! כיון דמיגרי בה מרתתא. אלא הא דתני רב יוסף: ארמלתא לא תרבי כלבא ולא תשרי בר בי רב באושפיזא, בשלמא בר בי רב צניע לה, אלא כלבא כיון דמיגרה בה מרתתא! כיון דכי שדיא ליה אומצא ומסריך אבתרה, מימר אמרי אינשי: האי דמסריך אבתרה, משום אומצא דקא מסריך. נקבות אצל נקבות מאי טעמא לא מייחדינן? אמר מר עוקבא בר חמא: מפני שהעובדי כוכבים מצויין אצל נשי חבריהן, ופעמים שאינו מוצאה, ומוצא את הבהמה ורובעה. ואיבעית אימא: אפילו מוצאה נמי רובעה, דאמר מר: חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן, דא"ר יוחנן: בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. אי הכי, ישראל נמי! ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני - לא פסקה זוהמתן. איבעיא להו: עופות מאי? תא שמע, דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי חנינא: אני ראיתי עובד כוכבים שלקח אווז מן השוק, רבעה, חנקה, צלאה ואכלה. וא"ר ירמיה מדיפתי: אני ראיתי ערבי אחד שלקח ירך מן השוק וחקק בה כדי רביעה, רבעה, צלאה ואכלה.

3 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף כט עמוד ב

מתני'. אלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואיסורן איסור הנאה: היין, והחומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין, והרס הדרייני, ועורות לכובין. רשב"ג אומר: בזמן שהקרע שלו עגול - אסור, משוך - מותר. בשר הנכנס לעבודת כוכבים מותר, והיוצא - אסור, מפני שהוא כזבחי מתים, דברי ר"ע. ההולכין לתרפות - אסור לשאת ולתת עמהן, והבאין - מותרין. נודות העובדי כוכבים וקנקניהן ויין של ישראל כנוס בהן - אסורין ואיסורן איסור הנאה, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים: אין איסורן איסור הנאה. החרצנים והזגין של עובדי כוכבים - אסורין ואיסורן איסור הנאה, דברי ר"מ; וחכ"א: לחין אסורין, יבישין מותרין. המוריים וגבינת בית אונייקי של עובדי כוכבים - אסורין ואיסורן איסור הנאה, דברי ר' מאיר; וחכ"א: אין איסורן איסור הנאה. אמר ר' יהודה: שאל ר' ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך, אמר לו: מפני מה אסרו גבינות עובדי כוכבים? אמר לו: מפני שמעמידן אותה בקיבה של נבילה. אמר לו: והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה, אמרו כהן שדעתו יפה שורפה חיה, ולא הודו לו, אבל אמרו: אין נהנין ולא מועלין! אמר לו: מפני שמעמידן אות' בקיבת עגלי עבודת כוכבים. אמר לו: אם כן, למה לא אסרו בהנאה? השיאו לדבר אחר, אמר לו: ישמעאל, היאך אתה קורא כי טובים דודיק מיון או כי טובים דודיק? אמר לו: כי טובים דודיק. אמר לו: אין הדבר כן, שהרי חבירו מלמד עליו: לריח שמניך טובים.

4 שולחן ערוך חושן משפט סימן תכה סעיף ה

אפיקורס מישראל, והם עובדי עבודת כוכבים או העושה עבירות להכעיס, אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס, (הרי זה) אפיקורס, הכופרים בתורה ובנבואה, מישראל, מצוה להרגן; אם יש בידו כח להרגן בפרהסיא, הורג; ואם לאו, יבא עליהם בעלילות עד שיסבב הריגתן. כיצד, ראה אחד מהם שנפל לבאר, והסולם בבאר, קודם ומסלקו ואומר: הריני טרוד להוריד בני מהגג ואחזירנו לך, וכיוצא בדברים אלו. אבל העובדי כוכבים שאין בינינו ובינם מלחמה, ורועה בהמה דקה מישראל במקום שהשדות הם של ישראל, וכיוצא בהם, אין מסבבים להם המיתה, ואסור להצילן. בד"א, בישראל בעל עבירות והוא עומד ברשעו ושונה בו תמיד, כגון רועה בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באולתם; אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו תמיד, אלא עושה עבירות להנאת עצמו, כגון אוכל נבילות לתיאבון, מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו. (עיין ביורה דעה סימן קנ"ח).

5 בית הבחירה למאירי מסכת חגיגה דף יג עמוד א

אין מוסרין סתרי תורה אלא לאדם הגון ואין מוסרין סתרי תורה לגוי והוא מי שעובד לאילילים ולצבא השמים שמאחר שהוא כופר בעיקר היאך אנו מלמדין אותו תורה ועל זה נאמר מגיד דבריו ליעקב וכו' לא עשה כן לכל גוי:

6 רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק יא הלכה ז

גר תושב והוא שקיבל עליו שבע מצות כמו שביארנו יינו אסור בשתייה ומותר בהנייה, ומייחדין אצלו יין ואין מפקדין אצלו יין, וכן כל עכו"ם שאינו עובד עכו"ם כגון אלו הישמעאלים יינן אסור בשתייה ומותר בהנייה וכן הורו כל הגאונים, אבל אותם העובדים עכו"ם סתם יינם אסור בהנייה.

7 רמב"ם הלכות עבודת כוכבים פרק ט הלכה ד

כנענים עובדי כו"ם הם ויום ראשון הוא יום אידם, לפיכך אסור לתת ולשאת עמהם בארץ ישראל יום חמישי ויום ששי שבכל שבת ושבת ואין צריך לומר יום ראשון עצמו שהוא אסור בכל מקום, וכן נוהגין עמהם בכל אידיהם.

8 פירוש המשנה לרמב"ם מסכת עבודה זרה פרק א

[ג] אלו החגים הנזכרים היו מפורסמים באותו הזמן אצל הנוצרים והנלויים אליהם. וכן כל חג אצל כל האומות בכל גלילות הארץ, אם היו עובדי עבודה זרה, יחויב בהם מה שזכר. ודע, שזאת האומה הנוצרית העומדת בטענת המשיח, על חילוף כיתותיה, כולם עובדי עבודה זרה, ואידיהן כולם אסורים, ונוהגים עמהם בכל התורה כמו שנוהגים עם עובדי עבודה זרה, ויום ראשון הוא מכלל אידיהן של גויים, ולפיכך אין מותר לשאת ולתת עם מאמין המשיח ביום ראשון כלל בדבר מן הדברים, אלא נוהגים עמהם ביום ראשון כמו שנוהגים עם עובדי עבודה זרה ביום אידן, וכך ביאר התלמוד. מיתה שיש בה שריפה - יש בה קטורת, או שריפת בגדי המת וכליו. וגנסייה שלמלכים - הוא יום שמתקבצים בו להעמיד מלך. ואין הלכה כר' מאיר. בלורית - הוא השיער אשר מניחים באמצע הראש ומגלחים מה שסביבותיו מכל הצדדים. וזה האופן מן הגילוח אסור בתורתנו גם כן, כדי שלא נידמה להם, אבל אין חייבים עליו מלקות, אלא אם כן גילח הפאות, כמו שביארנו במכות.

[ד] אומרו מהו לילך לשם - שיעשנה דרך ללכת ממנה לזולתה, לפי שאין מותר בשום פנים להיכנס לעיר שיש בה עבודה זרה, וכל שכן לדור בה, וכל שכן לסחור בה. וחניות מעוטרות - החנויות המקושטות באיזה מין שיהיה מן הקישוט, שהן לא קושטו אלא לעבודה זרה, ולפיכך כל מה שבהן אסור בהנאה. ולפיכך יש לדעת שכל עיר מערי האומה הנוצרית שיש להם בה במה, רצוני לומר בית תפילתם, אשר הוא בית עבודה זרה בלא ספק, הרי זו העיר אין מותר לעבור בה בכוונה, וכל שכן לדור בה. אבל ה' מסרנו בידיהם עד שנדור בעריהם בעל כרחנו, לקיים ייעודו הרע "ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן". ואם זה הוא דין העיר, קל וחומר לדין בית עבודה זרה עצמו, שכמעט אסור להביט בו, וכל שכן לקרב אליו, וכל שכן להיכנס אליו.

9 ספר מורה הנבוכים חלק ראשון פרק נ

דע אתה המעיין במאמרי זה, כי ההאמנה אינה הענין הנאמר בפה אבל הענין המצוייר בנפש, כשיאמינו בו שהוא כן כמו שיצוייר. ואם יספיק לך מן הדעות האמתיות או הנחשבות אמתתם אצלך כשתספרם במאמר מבילתי שתציירם ותאמין בהם, כל שכן שתבקש מהם האמת, הוא קל מאד, כמו שתמצא רבים מן הפתאים ישמרו אמונות לא יציירו להם ענין בשום פנים. אבל אם מלאך לבך לעלות לזאת המדרגה העליונה מדרגת העיון, ושיתאמת לך שהשם אחד האחדות האמתית, עד שלא תמצא לו הרכבה כלל, ואין לחשוב בו שום חלוק בשום פנים, דע שאין לו יתעלה תאר עצמי בשום פנים ולא בשום ענין, וכמו שנמנע היותו גשם כן נמנע היותו בעל תאר עצמי. אמנם מי שהאמין שהוא אחד בעל תארים רבים, כבר אמר שהוא אחד במלתו, והאמינו רבים במחשבתו, וזה כמאמר הנוצרים הוא אחד אבל הוא שלשה והשלשה אחד, כן מאמר האומר הוא אחד אבל הוא בעל תארים רבים, והוא ותארו אחד, עם הסתלק הגשמות והאמנת הפשיטות הגמורה. כאלו כוונתנו וחפושנו איך נאמר לא איך נאמין, ואין אמונה אלא אחר הציור, כי האמונה היא ההאמנה במה שיצוייר שהוא חוץ לשכל כפי מה שיצוייר בשכל. ואם יהיה עם זאת האמונה שאי אפשר חילוף זאת האמונה בשום פנים, ולא ימצא בשכל מקום דחייה לאמונה ההיא, ולא לשער אפשרות חלופה, תהיה אמתית, וכשתפשיט מעליך התאוות והמנהגים, ותהיה בעל תבונה, ותתבונן מה שאומר אותו באלו הפרקים הבאים בהרחקת התארים, יתאמת לך מה שאמרנו בהכרח, ותהיה אז מי שיצוייר יחוד השם, לא מי שיאמר אותו בפיו ולא יצייר לו ענין ויהיה מכת הנאמר עליהם קרוב אתה בפיהם ורחוק אתה מכליותיהם, אבל צריך שיהיה האדם מכת מי שיצוייר האמת וישיגהו, ואם לא ידבר בו, כמו שצונו החשובים, ונאמר להם אמרו בלבבכם על משכבכם ודומו סלה:

10 תוספות מסכת סנהדרין דף סג עמוד ב

אסור לאדם שיעשה שותפות - אמר ר' שמואל כ"ש שבועה עצמה דאין לקבל הימנו ור"ת אומר מותר לקבל הימנו השבועה קודם שיפסיד כדאמר בפ"ק דמס' ע"ג (דף ו:): דמלוה ע"פ נפרעין ממנו מפני שהוא כמציל מידם ולא חיישינן דילמא אזיל ומודה ואע"ג דהתם ספק והכא ודאי מ"מ בזמן הזה כולן נשבעים בקדשים שלהן ואין תופסין בהם אלהות ואע"פ שמה שמזכירין עמהם ש"ש וכוונתם לדבר אחר מ"מ אין זה שם עבודת כוכבים גם דעתם לעושה שמים ואע"פ שמשתפין שם שמים ודבר אחר לא אשכחן דאסור לגרום לאחרים לשתף ולפני עור ליכא דבני נח לא הוזהרו על כך.

11) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ב עמוד א

מתני'. לפני אידיהן של עובדי כוכבים שלשה ימים - אסור לשאת ולתת עמהם, להשאילין ולשאול מהן, להלוותן וללוות מהן, לפרוען ולפרוע מהן; רבי יהודה אומר: נפרעין מהן, מפני שמיצר הוא לו; אמרו לו: אע"פ שמיצר הוא עכשיו, שמח הוא לאחר זמן.

12) תוספות מסכת עבודה זרה דף ב עמוד א

אסור לשאת ולתת עמהם - פ"ה משום דאזיל ביום אידו ומודה לעבודת כוכבים מתוך לשונו משמע שר"ל אף ממקח וממכר וקשה על מה סמכו העולם לשאת ולתת ביום אידו העבודת כוכבים עמהם נהי דרוב אידיהם מן הקדושים הם מ"מ בכל שבוע יום אחד יש להם דלרבי ישמעאל (לקמן ו:). לעולם אסור ואין לומר דהיינו טעמא משום (חולין יג:): דעובדי כוכבים שבה"ל לאו עובדי עבודת כוכבים אלא מנהג אבותיהם בידם דהא אמר שמואל בגמ' (לקמן ז:): בגולה אינו אסור אלא יום אידם בלבד משמע הא יום אידם מיהא אסור לכך נראה דשרי משום איבה כדאמר בגמ' (שם דף ו:): גבי ר' יהודה נשיאה דשדר ליה ההוא מינא דינרא קסריינא ביום אידו אמר היכי איעביד לא אישקליה היא ליה איבה מיהו אין משם ראייה גמורה דשמא לאו משום איבה לישתרי אלא היה נוטל עצה כיצד יעשה שלא יהיה לו איבה ועוד אי טעמא משום איבה תינה להלוותם ולהשאילם ולפרעם כשהעובד כוכבים תובע חובו אבל לשאת ולתת עמהם דהיינו מקח וממכר מאי איבה איכא וכי לא יוכל ישראל לומר איני צריך עתה למכור ולקנות וכן לשאול ללוות ולפרוע מה ידע העובד כוכבים שמניח משום אידו לכך נראה דטעם ההיתר משום דעכו"ם שבינינו קים לן בגוייהו דלא פלחו לעבודת כוכבים ומהאי טעמא שרי לקמן בפ"ב (דף סה:). רב יהודה דשדר ליה קורבנא לאבידרנא ביום אידו אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים וכן רבא (שם) דשדר ליה קורבנא לבר שישך ביום אידו אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים א"נ יש לסמוך אההיא דתנא בירושלמי על מתני' דאסור לשאת ולתת תני בד"א בעובד כוכבים שאינו מכיר אבל בעובד כוכבים שמכירו מותר מפני שהוא כמחניף ותניא הנכנס לעיר ומצאן שמחים שמח עמהם שאינו אלא כמחניף להם ור"ת היה מפרש אסור לשאת ולתת עמהם דוקא במידי דתקרובת ולא איירי כלל בלקנות דודאי שרי בין ללישנא דאזיל ומודה בין ללישנא דלפני עור לא תתן דלא אסרו אלא למכור דוקא מידי דתקרובת ולשאת ולתת הכי פי' לשאת מהן המעות ולתת להם מידי דתקרובת חליפי המעות ומביא ראייה מדאיבעיא (לקמן דף ו:). בגמרא טעמא דלשאת ולתת עמהם אי משום הרווחה פירוש משום שמרויה ומשתכר ואזיל ומודה לעבודת כוכבים או דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול וקאמר נפקא מינה דאית ליה בהמה לדידיה ואי מידי דלאו תקרובת אסור אמאי לא קאמר נפקא מינה למידי דלאו תקרובת דמשום הרווחה איכא אלא וודאי מידי דלאו תקרובת שרי דלא שייכא אזיל ומודה במקח וממכר כיון שנותן המעות תחת החפץ והוא לוקח וגם אינו בטוח כ"כ שירויה בסחורה ובעיא דגמרא הכי מפרש טעמא דאסור לשאת ולתת עמהם במידי דתקרובת משום הרווחה שיהיה לו בהמות רבות בריוח אפי' אית ליה לדידיה נמי אסור שמתוך שיהיה לו הרבה בהמות יקריב מן המובחר או משום לפני עור ונפקא מינה דכי אית ליה בהמה לדידיה שרי ולפי פ"ת אין לתמוה על מנהג העולם שאפילו אם היו מחזיקין אותם כעובדי עבודת כוכבים שהרי אינם עושים שום תקרובת אלא במעות ובה לא שייך הרווחה והרבה מעות מצויים להם לאותו דבר ומיהו נכון הוא להחמיר כשבא העובד כוכבים ואומר הלוני מעות לשקרי שקורין אופרי"ר אבל ר' אלחנן אמר כי גם באותם אופרי"ר אין שום איסור כי מה שהם נותנים אותם לגלחים ולכומרים אינו ממש לשם עבודת כוכבים אלא לצורך הנאתם.